

"Қоғамдық тәртіпті бұзу: ұсақ құқықбұзушылықтардың
зиеметтік салдары"

Бүгінгі таңдағы жарандық процесінде көптеген мәселелер шешіліп жатыр, алайда оның барлығы әлі күнге дейін шешілген жоқ, сол мәселелердің бірі - заңда бекітілген заң ережелерін емдей, құқықбұзушылық жасау. Құқықбұзушылық жасаған және немесе заңды тұлға өз іс-әрекетін қандай салдары болатынын білмейді. Кейде зиянды салдарын біле тұра, әдейі жасауға жасауы да мүмкін. Неге десекіздер, жасай отырып үшін, қызды үшін жасауы да мүмкін. Көп жағдайда бұл құқықбұзушылық іс-әрекеттер ұсақ бұзақылық деп аталады. Себебі, ұсақ бұзақылық жасаған кезде оның салдарынан адам өміріне, құқықтары мен бостандықтарына, денсаулығына қауіп төнбейді. Азаматтардың өміріне қауіп төнбесе, бұл құқықбұзушылық қоғамдық тәртіпті бұзу бағыты табылады. Себебі, нормативтік-құқықтық актілер, шарттар мен Қазақстан Республикасының ата заңы Конституциядағы баптар бұзылады. Ұсақ бұзақылықтар көбінесе кәмелеттік жасқа толмағандардың арасында кездеседі.

Ұсақ құқық бұзушылықтар қатынасын реттейтін арнайы заңдар қабылданды. Ол: Қазақстан Республикасының 2014 жылдың 5 шілдесінде қабылданған "Жіпшілік Құқықбұзушылық Кодексі". Бұл Кодексте қоғамдық тәртіпті бұзатын құқықбұзушылықтар мен оларға қалдырылатын жаза түрлері мен мөлшері жазылған.

Ұсақ құқықбұзушылықтарға вандализм, жіпшілік жердегі шырдерді, шөптерді жүйелі, ағаш бұтауларын сындыруды, қоғамдық орындарда алкогольдік ішімдік ішіп, адамдарға тиісу сияқты қоғамдық тәртіпті бұзатын жағдайларға болады. Мысалы, ҚР Жіпшілік Кодексінің 445-бабында ұсақ бұзақылықтар жазылған, салымен қатар, жаза түрлері мен оның мөлшері жазылған. Ұсақ құқықбұзушылықтардың салдарынан табиғатқа зиян келеді. Мысалы, ағаштардың бұтауларын

сындыру, шірдерді жұлып тастау ауалызды ластайды. Тағы да айта кететін жайт, ұсақ бұзаушылықтың салдарынан біреудің көптеген еңбегі бұзылады. Мынан, көпжаббатты үйлерді де бұзғандарының бымырт сөздерімен жауы, баяу. Ұсақ бұзаушылықты тоқтату үшін көп жемісдер керек деп айнайланы.

"Тәрбие - тал бесіктен" дегенкі мектеп арқылы арқылы "ұқыс" дегенкі не екенін, "құқықбұзушылық", "құқықбұзушылықтардың салдарын" түсіндіретін "Құқық негіздері" пәні мектеп бағдарламасында бар. Алайда, бұл пәнге серік бағатын тәрбие сағаттарын өткізу керек деп айнайланы. Тәрбие сағаттардың мақсаты - қоғамдық тәртіпті бұзудың зияндық салдарын түсіндіру. Сонымен қатар, әліміздің мектептерінде "Адам азамат" жобасы іске асырылған бағатын. Бағдарламаның мақсаты - балаларды үлкен өмірге аяқ бауына дайындау, яғни адалдықты, адамгершілікті тәрбиелеу. Ұсақ бұзаушылық тасқан түрде жаза тағайындау арқылы қоғамның бауы азаматтарына тәрбие берумен елестіріп аяқтау жайт ашады деп айнайланы. Сонымен, "адам өзгенің қателігін көріп, өзі сол қателікті жасамауға тырысады" - дейді қазақтың ұлы, ағашы ауымы Абай Құнанбаев.

Қорытындылай келе, кез келген құқықбұзушылықтың салдары болады. Мейлі ол ұсақ баланы немесе ұлымыс баланы. Әр азаматтың парызы қоғамдық тәртіпті сақтау мен аларды өзге де азаматтарға міндеттеу балық табылады. Қазақстан Республикасында тұрғындарымен осы елдің заңдарын, шірліктерін оны ішінде ескерткіштер, табиғат, ҚР Конституциясын және тағы да бауы ұжымдарын білуіміз керек. Сонымен қатар сақтап, келешек ұрпаққа азамат етіп тапсыру біздің азамат ретінде, жекетіміз ретінде парызымыз. Әр іс-әрекетіміздің салдары болатынын есімізден шығармағанымыз абзал.